

Назарова І.Я. Проблеми інформаційного забезпечення реорганізації та ліквідації підприємства / І.Я. Назарова // Розвиток обліку та аудиту як основи інформаційно-аналітичної системи підприємства: зб. наук. праць. Вип. 58. – Харків: НТУ «ХПІ», 2005. – С. 164-166.

Назарова І.Я., аспірант,
Тернопільський державний
економічний університет

ПРОБЛЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЛІКВІДАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Розглядається проблемні питання щодо реорганізації та ліквідації підприємства. Розкриваються особливості інформаційного забезпечення при злитті, роз'єднанні, перетворенні підприємств.

В умовах переходу до ринку економіка України зазнала суттєвих змін. Значна кількість підприємств у післяприватизаційний період опинилась у кризовому стані через неефективну інвестиційну політику, відсутність фінансових ресурсів, низьку конкурентоздатність.

Важливою формою фінансового оздоровлення таких суб'єктів господарювання може бути їх реорганізація шляхом перепрофілювання діяльності, зміни організаційно-правових відносин, додаткового залучення капіталу. Існує кілька методів проведення реорганізації, зокрема:

- злиття – процес, у результаті якого два і більше підприємств утворюють нове, при цьому усі майнові права та обов'язки кожного з них переходять до нової структури;

- приєднання – коли одне або кілька підприємств приєднуються до іншого, в результаті чого до останнього переходять усі майнові права та обов'язки приєднаних суб'єктів;

- поділ підприємства, який полягає у реорганізації суб'єкта господарювання, коли всі майнові права та зобов'язання переходять за розподільчим актом (балансом) у відповідних частках до кожного з новоутворених в результаті поділу підприємств;

- виділення – коли з уже існуючого суб'єкта підприємницької діяльності відділяється один або декілька нових суб'єктів господарювання, до кожного з яких за розподільчим актом переходять у відповідних частках майнові права та зобов'язання реорганізованого підприємства;

- перетворення існуючого суб'єкта підприємницької діяльності на інший суб'єкт господарювання, який успадковує усі майнові права та обов'язки попереднього підприємства.

При кожному із зазначених видів реорганізації існують специфічні процедури стосовно передачі права на володіння власністю, успадкування зобов'язань, які потребують відповідного документального оформлення та інформаційного представлення. Проблемам реорганізації підприємств присвячені наукові праці вітчизняних авторів Костюченко В. (2), Примакова О. (4), Церетелі Л. (6) та інших. Однак в них мало уваги приділяється інформаційному забезпеченню зазначених процесів.

Метою даної статті є розкриття особливостей проведення реорганізації і ліквідації підприємства, їх документування, облікових та аудиторських процедур, пов'язаних з цими процесами.

При перетворенні суб'єктів підприємницької діяльності виникає значна кількість додаткових операцій. Найперше, необхідне узгодження та інвентаризація дебіторської і кредиторської заборгованості, адже вона залежно від виду реорганізації буде об'єднуватись чи розподіляться. Крім того в результаті такого узгодження потрібно надати кредиторам гарантії щодо виконання реорганізованим суб'єктом успадкованих ним зобов'язань.

При проведенні реорганізації об'єднуються чи розділяються значення показників фінансової звітності. Тому обов'язковою умовою є проведення аудиту фінансової звітності підприємства, що реорганізується, метою якого є

підтвердження показників звітності. Це також дає додаткові гарантії кредиторам щодо визнання зобов'язань перед ними та їх переходу до новоутворених суб'єктів. При проведенні такого аудиту особливу увагу необхідно звернути на ліквідність наявного майна, визначення його ринкової (справедливої) вартості. Аудитор повинен дати характеристику зовнішнім факторам, що вплинули на незадовільний фінансовий стан підприємства. При цьому він має використовувати аудиторські процедури, за якими визначається платоспроможність, ліквідність майна підприємства, його схильність до банкрутства. При ліквідації підприємства аудитором підтверджується ліквідаційний баланс.

Ще одним із проблемних питань при реорганізації підприємства є вирішення питань зайнятості персоналу після реорганізації підприємства. Згідно ст. 36 Кодексу законів про працю при реорганізації підприємства (злитті, приєднанні, поділі, виділенні, перетворенні) дія трудового договору працівника продовжується. Таким чином, не проводиться звільнення працівників, за умови, що при цьому не скорочується чисельність чи штат персоналу підприємства. В іншому випадку має дотримуватись встановлена законодавством процедура звільнення працівників.

Однією з найбільш важливих проблем, пов'язаних із реорганізацією суб'єкта підприємницької діяльності, є дотримання порядку реєстрації та зняття з державного обліку суб'єкта господарювання в державних контролюючих органах та фондах соціального страхування. У даному випадку й швидкість перетворення, й подальше функціонування реорганізованої юридичної особи залежатиме від правильно проведеної перереєстрації.

До найважливіших завдань, що повинні враховуватися при формуванні обліково-аналітичної інформації під час реорганізації підприємства, можна віднести:

- усі активи, зобов'язання, права і обов'язки при реорганізації попередньо функціонуючого суб'єкта на підставі передавального акту переходять до новоствореної структури;

- наявність майна та зобов'язань кожного суб'єкта при злитті, приєднанні, розподілі чи виділенні повинна бути підтверджена проведеною інвентаризацією, дані якої враховуються при складанні звітності;

- при приєднанні одного суб'єкта до іншого до останнього переходять усі права і обов'язки того підприємства, яке приєднується;

- при розподілі до новоутворених структур переходять усі права і обов'язки попереднього суб'єкта господарювання;

- потрібно виділити майно і зобов'язання кожної новоутвореної структури при розподілі чи виділенні у розподільчому балансі, сумарна вартість яких повинна відповідати даним загального балансу;

- кінцем звітного періоду вважається дата реорганізації, на яку повинні бути складені баланс та інші форми звітності.

- дата складання такої звітності може не збігатися з кінцем календарного звітного періоду;

- у ролі вступного балансу новоутворених структур виступають дані розподільчого балансу на дату початку їх діяльності після державної реєстрації;

- на дату реорганізації звітність складається за формами і змістом подання річної фінансової звітності.

Одночасно із визнанням неможливості здійснення ефективної роботи та збитковістю суб'єкта підприємницької діяльності, власниками може буде прийняте рішення про ліквідацію підприємства.

В процесі ліквідації юридичної особи має бути складена і підтверджена аудитором така фінансова звітність:

- фінансовий звіт на момент припинення діяльності;

- проміжний ліквідаційний баланс після задоволення ліквідаційною комісією позовів кредиторів;

- остаточний ліквідаційний баланс, що подається на загальні збори учасників, акціонерів для розподілу між ними залишкового майна після погашення зобов'язань.

Завершальною стадією ліквідації юридичної особи є остаточний розподіл

залишкового майна, розмір якого визначається за балансовою формулою:

$$BK = A - Z,$$

де BK – власний капітал, що належить засновникам, учасникам, акціонерам підприємства;

A – загальна вартість активів суб'єкта, що ліквідується;

Z – сума зобов'язань підприємства, яка до моменту остаточного розподілу повинна бути погашена.

Остаточний розподіл залишкового майна здійснюється пропорційно до часток кожного учасника, акціонера у статутному капіталі ліквідованого підприємства.

Вирішення зазначених проблемних питань дозволить покращити інформаційне забезпечення реорганізаційних та ліквідаційних процедур з дотриманням встановлених норм і правил щодо перетворення чи ліквідації підприємств.

Список використаної літератури

- 1. Закон України „Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом” від 14 травня 1992 р.*
- 2. Костюченко В. Об'єднання підприємств: нові облікові підходи. //Бухгалтерський облік і аудит. - 2004. - № 9. С. 3-12.*
- 3. Крупка Я.Д. Санаційний аудит: мета, об'єкти, організаційні аспекти. //аудит міжнародний досвід та національні особливості. – Житомир: ЖДТУ, 2004. С. 48-52.*
- 4. Примакова О., Мякота В., Бойцова М. Ліквідація (реорганізація) підприємства. - 4-те вид., перероб. і доп. – Х.: Фактор, 2004. – 240 с.*
- 5. Створення, реорганізація та ліквідація підприємств у запитаннях і відповідях. Методичний посібник. – Дніпропетровськ: ТОВ „Баланс-Клуб”, 2004. 144 с.*
- 6. Церетелі Л. Реорганізація підприємств шляхом злиття і приєднання. //Вісник податкової служби. – 2004.- № 47.*